

Innst. 64 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:137 S (2014–2015)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Lise Christoffersen, Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen, Hege Haukeland Liadal og Sonja Mandt om utredning av en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kap. 7 i lov om Statens pensjonskasse knyttet til samboeres rettigheter

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å fremme forslag, en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kapittel 7 i lov om Statens pensjonskasse, slik at samboere som har arverett i henhold til arvelovens kap. IIIA, likestilles med ektefeller når det gjelder rett til enke-/enkemannspensjon.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 1. oktober 2015 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 19. oktober 2015 følger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fred-

ric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen, og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotvatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til representantforslaget hvor forslagsstillerne anmoder Stortinget om å be regjeringen å utrede, med sikte på å fremme forslag, en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kapittel 7 i lov om Statens pensjonskasse, slik at samboere som har arverett i henhold til arvelovens kap. IIIA, likestilles med ektefeller når det gjelder rett til enke-/enkemannspensjon.

Komiteen viser til at folketrygden er den generelle ordningen i vårt pensjonssystem, som gir rett til en rekke ytelser, herunder ytelser til etterlatte. Pensjonsreformen ble innført i 2011 med nye regler for alderspensjon i folketrygden, og ny uføretrygd ble innført fra 2015.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at i forbindelse med disse reformene er det foretatt nødvendige endringer og tilpasninger i regelverket for tilstøtende tjenestepensjonsordninger.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med at regjeringen, som en del av pensjonsreformen og i lys av den samfunnsmessige utviklingen, har nedsatt et offentlig utvalg som skal gå gjennom og utrede etterlatteytelsene i folketrygden. Mandatet til utvalget er å beskrive og vurdere etterlatteytelsene i folketrygden, men også å beskrive ordnin-

ger for etterlatte knyttet til arbeidsforhold i offentlig og privat sektor som utfyller folketrygdens ordninger.

Dette flertallet er opptatt av å se etterlatteytelsene i pensjonssystemet i sammenheng og innser at det ikke er hensiktsmessig å igangsette en egen utredning av etterlatteytelsene i Statens pensjonskasse på nåværende tidspunkt.

Dette flertallet mener at man bør vente på det regjeringsoppnevnte utvalgets vurderinger og anbefalinger når det gjelder fremtidens etterlatteytelser i folketrygden før man utreder etterlatteytelsene i Statens pensjonskasse og de øvrige lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene med tanke på hvilke rettigheter samboere skal ha i disse ordningene.

Dette flertallet viser også til ordningen med barnepensjon hvor det ikke er noe krav om at foreldrene må være gift for at barnepensjon tilstås. Barnepensjon ytes til hvert av barna frem til fylte 20 år og utgjør 15 pst. av pensjonsgrunnlaget ved full opptjeningstid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets vedtak 26. mai 2005 (pensjonsforliket), der Stortinget forutsatte at folketrygdens ytelser til etterlatte skal utredes som en del av pensjonsreformen, og at regjeringen 2. oktober 2015 nedsatte et utvalg som skal utrede disse ytelsene, herunder også beskrive ordninger for etterlatte knyttet til arbeidsforhold i offentlig og privat sektor. Disse medlemmer kan ikke se at en endring i lov om Statens pensjonskasse som likestiller etablerte samboere med ektepar, slik det blant annet gjelder i lov om folketrygd, griper inn i det arbeidet utvalget er satt til å gjøre. Utvalget skal ikke legge frem sin rapport før 1. desember 2016. Det vil derfor ta lang tid før eventuelle forslag til endringer blir forelagt Stortinget. Disse medlemmer viser til den generelle samfunnsutviklingen, der etablerte samboerforhold likestilles med ekteskap på stadig flere rettsområder, og mener at det er på tide at dette også gjenspeiles i ordningene i Statens pensjonskasse. Disse medlemmer kan heller ikke se at reglene om at barne-

pensjon ytes uavhengig av foreldrenes sivile status, er noe argument mot å likestille samboere og ektepar når det gjelder retten til etterlattepensjon fra Statens pensjonskasse.

Disse medlemmer viser til representantforslaget og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å fremme forslag, en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kapittel 7 i lov om Statens pensjonskasse, slik at samboere som har arverett i henhold til arvelovens kap. IIIA, likestilles med ektefeller når det gjelder rett til enke-/enkemannspensjon.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å fremme forslag, en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kapittel 7 i lov om Statens pensjonskasse, slik at samboere som har arverett i henhold til arvelovens kap. IIIA, likestilles med ektefeller når det gjelder rett til enke-/enkemannspensjon.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:137 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Lise Christoffersen, Dag Terje Andersen, Anette Trettebergstuen, Hege Haukeland Liadal og Sonja Mandt om utredning av en endring i regelen for enke-/enkemannspensjon under kap. 7 i lov om Statens pensjonskasse knyttet til samboeres rettigheter – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 24. november 2015

Arve Kambe
leder

Bente Stein Mathisen
ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 19. oktober 2015

Representantforslag 137 S (2014-2015) om enke- / enkemannspensjon til samboere i Statens pensjonskasse

Jeg viser til brev fra Arbeids- og sosialkomiteen 1. oktober 2015 med følgende representantforslag fra stortingsrepresentantene Arild Grande, Lise Christoffersen, Dag Terje Andersen, Hege Haukeland Liadal og Sonja Mandt (Dokument 8:137 S (2014-2015)):

Stortinget ber regjeringen utrede, med sikte på å fremme forslag, en endring i regelen for enke/enkemannspensjon under kapittel 7 i lov om Statens pensjonskasse, slik at samboere som har arverett i henhold til arveloven kap. IIIA, likestilles med ektefeller når det gjelder rett til enke/enkemannspensjon.

Som begrunnelse for forslaget viser forslagsstillerne til at den generelle samfunnsutviklingen, der etablerte samboerforhold likestilles med ekteskap på stadig flere rettsområder, ikke har ført til endringer i regelverket for enke-/enkemannspensjon i lov om Statens pensjonskasse.

Min vurdering av forslaget

Innledningvis vil jeg understreke at folketrygden er den generelle ordningen i vårt pensjonssystem, som gir rett til en rekke ytelser, herunder ytelser til etterlatte. I folketrygden er gifte og samboere likestilt i flere sammenhenger. Blant annet gis det gjenlevedpensjon, eventuelt gjenlevendefordel i egen pensjon, til samboere som har eller har hatt felles barn, eller tidligere har vært gift med hverandre.

Helt siden den første lov om Statens pensjonskasse kom i 1917 (lov om pensionsordning for statens tjenestemænd) har etterlatteytelsene her vært forbeholdt ektefeller. Det er med andre ord ikke en tilsvarende likestilling av visse grupper samboere og gifte som i folketrygden, og samboere har derfor hel-

ler ikke rett til enke-/enkemannspensjon fra Statens pensjonskasse etter gjeldende regler.

Med pensjonsreformen er det som kjent innført nye regler for alderspensjon i folketrygden fra 2011, og ny uføretrygd fra 2015. Det er også foretatt nødvendige endringer og tilpasninger i regelverket for tilstøtende tjenestepensjonsordninger.

Som en del av pensjonsreformen, og i lys av den samfunnsmessige utviklingen som forslagsstillerne også viser til, er det nødvendig å foreta en bred gjennomgang og vurdering også av etterlatteytelsene i pensjonssystemet. Regjeringen har derfor nylig nedsett et offentlig utvalg som skal utrede etterlatteytelsene i folketrygden. Utvalgets mandat er i hovedsak rettet inn mot beskrivelse og vurdering av etterlatteytelsene i folketrygden, men det inngår også som en del av mandatet å beskrive ordninger for etterlatte knyttet til arbeidsforhold i offentlig og privat sektor som utfyller folketrygdens ordninger.

Etterlatteytelsene i pensjonssystemet bør etter min vurdering ses i sammenheng, og jeg ser det ikke som hensiktsmessig å igangsette en egen utredning av etterlatteytelsene i Statens pensjonskasse nå, før det nevnte utvalget har foretatt sine vurderinger når det gjelder fremtidens etterlatteytelser i folketrygden. En naturlig oppfølging av utvalgets innstilling vil kunne være å utrede etterlatteytelsene i Statens pensjonskasse, og i de øvrige lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene, og at man i denne sammenheng også vurderer hvilke rettigheter samboere eventuelt skal ha i disse ordningene.

Forslagsstillerne viser for øvrig til at formålet med enke- og enkemannspensjon er delvis å oppveie inntektstap for familien, og at det ikke minst er barna som vil merke inntektstapet, ikke bare enken eller enkemannen. Til dette vil jeg bemerke at det ikke er krav om at foreldrene var gift for at barnepensjon tilstås. Barnepensjon ytes til hvert av barna frem til fylte 20 år og utgjør 15 prosent av pensjonsgrunnlaget ved full opptjeningstid.

